БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО
ГЕОФИЗИКА, ГЕОДЕЗИЯ И ГЕОГРАФИЯ
№ 573 / 11.11. 20 26 г.
СОФИЯ

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Марков – член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност ***"професор"***
по професионално направление 4.4. Науки за Земята, департамент по „География“ специалност „Икономическа и социална география“(География на туризма)

Настоящата рецензия е изготвена на основание на Заповед на Директора на НИГГГ-БАН № 01-219 от 17.09. 2026 г. и решение на заседанието на научното жури от 16.10. 2026 г. Тя е съобразена с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ. Рецензията е съставена от **три части** и заключение.

I. Изисквания към кандидата

по чл. 29 (1) и чл. 29б от ЗРАСРБ, чл. 60 от ППЗРАСРБ и чл. 58 (1), (2) и чл. 59 (3) от Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ

Единственият кандидат в конкурса за професор е доцент д-р Десислава Георгиева Вараджакова. Родена е на 27 април 1980 година. Завършва средното си образование в периода 1993-1998 г. в 8 СОУ „В. Левски” - София с интензивно изучаване на испански език и втори английски език. В периода 1998-2002 г. придобива *ОКС „бакалавър“,* а в периода 2003-2004 г. ОКС „магистър“ по специалност. „Туризъм” в УНСС. В периода 2004-2009 г. е редовен докторант в катедра „Икономика на туризма“ на УНСС. Защитава успешно дисертация на тема “Усъвършенстване организацията на градския туризъм” пред Специализирания научен съвет по отраслова икономика на ВАК и получава диплома от ВАК № 34313 от 05.07.2010 г за ОНС „доктор“ по Научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление” (Туризъм).

В периода 1999-2004 г. придобива *ОКС „бакалавър“* по специалност *„Журналистика и масмедии*” в УНСС, а през 2004-2005 г. следва магистратура по специалност „Испанска филология” в Софийски университет „Св. Климент Охридски”. През 2003-2004 г. по програма „Еразъм“ се обучава на английски език във Франция в Университета на Савоа в гр. Анеси и изучава френски език.

Доцент д-р Десислава Вараджакова е завършила успешно редица квалификационни курсове в областта на туризма, в резултат на което притежава дипломи и сертификати както следва: Diploma *IATA/UFTAA Foundation Course* (Канада, Монреал); *Certificate IATA BSP (Billing and Settlement Plan);* Сертификати *GDS AMADEUS;* Сертификат *SEO Optimization*; Сертификат *Travelife* за обучение на туроператори за устойчивост на туризма.

Доцент д-р Десислава Вараджакова владее отлично испански и английски език, на добро равнище френски език, на средно равнище руски език и притежава основни знания по италиански език.

Притежава висока степен на компютърна грамотност – работи с MS office пакет; Глобални компютърни дистрибуционни системи *Amadeus, Galileo*; Компютърни системи: *ОРАК, Fidelio, Micro invest, Плюс Минус; SPSS.*

Доцент д-р Десислава Вараджакова се отличава с богат професионален опит в туристическата практика. Има над 10 годишен стаж на различни длъжности в

туристическия бизнес: *мениджър авиационни резервации* в Туристическа агенция (ТА) "Good Faith Air" (2003 г.); *Мениджър авиационни резервации* в ТА „Skylink" (2003-2008); *Старши мениджър маркетинг и продажби в* Туроператор „България Холидейз" (2008); *Мениджър „Маркетинг и продажби"* в Туроператор „Ренталс.БГ" ООД (2010) и *изпълнителен директор* на Туроператор „Роззи травел" *(2011-2015).*

Доцент д-р Десислава Вараджакова заема последователно длъжностите главен асистент във филиал „Л. Каравелов"–Кърджали на Пловдивския университет „П. Хилендарски" и доцент по направление 3.9. Туризъм във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий" (2016 г.). През 2019 г. е избрана за доцент по професионално направление 4.4. Науки за Земята, специалност „Икономическа и социална география" (География на туризма) в Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН.

От направената проверка по представените материали за участие в конкурса се констатира, че те отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ. Нарушения по процедурата не са констатирани от автора на настоящата рецензия.

II. Изисквания към научноизследователската и научно-приложната дейност

чл. 29 (1), т.1, т.3, т.4, т.5, т.6, (2) и (3), чл. 29б (1) от ЗРАСРБ, чл. 60 (1), т.3, т.4, т.5, т.6, (2) и (4) от ППЗРАСРБ, чл. 58 (1), т.1, т.4, т.5, т.6, т.7, (2), (3) от Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ

Авторската справка за научните приноси разглежда трудовете извън защитения дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор", извън конкурсите за заемане на академична длъжност доцент по професионално направление 3.9 Туризъм и 4.4. Науки за Земята, научна специалност "Икономическа и социална география" (География на туризма). Авторът участва в конкурса с 40 публикации, от които 31 статии и доклади, три студии, три глави от колективна монография, два учебника и едно учебно пособие, избрани от общо 115 публикации на кандидата.

По групи показатели публикациите се разпределят както следва:

От **<u>група А</u> показател 1** - 50 точки.

В **<u>група В</u> показател 4. Хабилитационен труд - научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация** (Брой точки: 25 за публ. в Q1 (4.1); 20 за публ. в Q2(4.2); 15 за публ. в Q3(4.3); 12 за публ. в Q4(4.4); 10 за публ. в издание със SJR без IF(4.5); 8 т. в Web of Science и Scopus без SJR и без IF(4.6); 6 за други публикации) **<u>Изискуем брой точки 100; Точки на кандидата –102</u>.**

Номерацията на публикациите, следва номерацията в списъка на публикациите, представени за участие в конкурса.

<u>Група Г, Показатели 7+8: Изискуем брой – 220 т.; Точки на кандидата – 296</u>

Показател 7. Научна публикация в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Брой точки: 25 за публ. в Q1(7.1); 20 за публ. в Q2(7.2); 15 за публ. в Q3(7.3); 12 за публ. в Q4(7.4); 10 за публ. в издание със SJR без IF(7.5); 8 т. в Web of Science и Scopus без SJR и без IF(7.6); 6 за други публикации (7-25)

Показател 8. Публикувана студия или глава от колективна монография - Г 8-1,2,6 Студия; Г 8-3,4,5 (Глава от колективна монография)

<u>Група Д.</u> Показател 11. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове <u>(5 т.) х 72 бр. = 360 т.</u>

- Статията Naumov, N., D. Varadzhakova & A. Naydenov (2020) Sanitation and hygiene as factors for choosing a place to stay: perceptions of the Bulgarian tourists, Anatolia, DOI: 10.1080/13032917.2020.1771742 е цитирана 53 пъти;

- Статията Varadzhakova, D., & Naydenov, A. (2024). DOES THE GENERATION INFLUENCE DOMESTIC LEISURE TOURISM PRACTICES? THE CASE OF BULGARIA. Geojournal of Tourism and Geosites, 53(2), 687–696. https://doi.org/10.30892/gtg.53232-1244 е цитирана шест пъти;

- Две статии са цитирани по 2 пъти - 4 цитирания

- 9 статии са цитирани по един път – 9 цитирания.

<u>Група показатели Е:</u> показатели 16+ 17+ 18+ 20+ 21+ 22

Показател 16. Участие в национален научен или образователен проект 10 т.

Показател 17.Участие в международен научен или образователен проект -20 т.

Показател 18. Ръководство на национален научен или образователен проект -20 т.

Показател 20. Привлечени средства по проекти, ръководени от кандидата (1 точка за всеки 2556,46 евро) - 33т.

Показател 21. Публикуван университетски учебник (40/n) – 2x40=80 т.

Показател 22. Публикувано университетско учебно пособие (20/n) – 20 т.

ОБОБЩЕНА ТАБЛИЦА

ЗА ОБЕМА И ВИДА НА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ по чл. 1а (1) и (2) от ППЗРАСРБ и чл. 2 (4) от Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ

на доц. д-р Десислава Вараджакова

Група Показатели	За участие в конкурса за професор		
	Показатели	Брой точки на кандидата	Необходим брой точки
А	Показател 1	50	50
Б	Показател 2	-	—
В	Показатели 3 или 4	102	100
Г	Сума от показателите от 5 до 10	296	220
Д	Сума от показателите от 11 до 13	360	120
Е	Сума от показателите от 14 до края	193	150
Общо		1001	640

Анализът показва че кандидатът е достигнал 1001 т. при изискуем минимум за академичната длъжност „професор“ 640 т.

Справката за приносите в научните трудове се състои от две основни части:

I част: Хабилитационна разширена справка за научните приноси, съгласно т. 15 в Забележки /стр. 37/ от Правилника за приложение на ЗРАСРБ в НИГГГ-БАН. Същата е изготвена във връзка с приравняването към монография на еквивалентен брой статии от група от показатели В, показател 4, съгласно Приложение 1 „Минимални изисквания на НИГГГ към научната и преподавателската дейност на кандидатите за придобиване на научна степен и за заемане на академичните длъжности“ Професионално направление 4.4. Науки за земята. Основни научни

приноси в публикации в група В, показател 4:

Теоретико-методологични приноси

- Направено е теоретично систематизиране чрез библиометрично картографиране, като е извършен мащабен научен преглед на литературата, свързана с имиджа на дестинация като фактор за вътрешния туризъм, в Scopus (период 1995–2024 г.) чрез софтуера VOSviewer.

- Модифициран е мултиатрибутивния модел на Фишбейн, като вместо за обичаен избор на дестинация, моделът е приложен за прецизно количествено оценяване и сравняване на тежестта на негативните атрибути едновременно при зимния и летния вътрешен отдих /1,4/

Научно-приложни приноси. Научно-приложните приноси в публикациите са постигнати на базата на регионални анализи, анализ на основните фактори за негативните нагласи и анализ на нагласите към националните курорти:

- Разкрити са пространствени и социални неравенства. Резултатите имат практическо приложение при управлението на дестинации и разработването на политики чрез диференцирани маркетингови стратегии с цел подобряване качеството на предлаганите услуги в зависимост от различните демографски сегменти. /2/

- Установено е, че независимо от социалния профил, възрастта, пола или доходите на хората, личните препоръки от приятели и роднини остават най-мощният фактор за избор на дестинация у нас. Макар и фокусирани върху специфичната динамика на вътрешния туризъм в България, резултатите от изследването могат да бъдат полезни за заинтересованите страни в туризма на дестинации с развит вътрешен пазар, особено в Централна и Източна Европа. Резултатите от прилагането на многоатрибутивния модел на Фишбейн показват, че оценката за летния вътрешен ваканционен туризъм е малко по-ниска от тази за зимния. Българските потребители са по-привлечени от положителните аспекти на зимния вътрешен ваканционен туризъм и са по-разочаровани от отрицателните аспекти на летния туризъм. /4/

- Анализирани са черноморските курорти по различни показатели и е направена оценка на тяхната значимост за вътрешния туризъм. Резултатите от анализа потвърждават определени тенденции в нагласите на туристите към вътрешния туризъм и показват, че курортите прилагат ценова политика, насочена към привличане на български туристи. Анализът демонстрира потенциала на вътрешния туризъм за възстановяване на туристическата индустрия в условия на криза

Библиография

Публикациите в Група от показатели В, Показател 4 са шест броя. Всички публикации са индексирани в SCOPUS. В четири от тях кандидатът е първи автор, в една е втори и в една е трети. Приносите на кандидата могат да бъдат проследени във всяка една публикация в точка *Author Contributions*. Видно е, че кандидатът участва в целия процес на създаването на публикациите – от концепцията до крайния текст и супервизията.

II част: Справка за научните приноси в публикациите в група от показатели Г - могат да бъдат обобщени в следните тематични направления:

• ***Направление 1*** *– Изследване на негативните нагласи на част от българските граждани към вътрешния ваканционен туризъм (10 публикации)*

• ***Направление 2*** *– Социално-икономическо влияние на пандемията от COVID- 19 върху туристическата индустрия (10 публикации)*

• ***Направление 3*** *– Регионални и специфични изследвания на туризма (9 публикации)*

• ***Направление 4*** *– Класификация на малките градове, вкл. по туристически показатели (2 публикации)*

Изследванията в направления 1 и 2 са на базата на собствени проучвания на колектив, в който кандидата има значимо участие, което допринася за тяхната оригиналност и значимост в научната литература.

Основният принос в *Направление 1* е разработването и реализирането на национално представително анкетно проучване за изследване на негативните нагласи на част от българските граждани към вътрешния ваканционен туризъм. Работата е по проект, финансиран от ФНИ, на който кандидата е ръководител.

Основният принос в *Направление 2* е разработването и реализирането на анкетно проучване на международно ниво за влиянието на COVID-19 върху туризма. По своята мащабност анкетното проучване е единствено в страната в тази насока в този период. Приносите в това направление могат да се групират както следва: а/ *Анализ на основните фактори, определящи влиянието при здравна криза; б/ Регионални и сравнителни анализи на влиянето на пандемията върху туризма; в/ Анализ на икономическото въздействие на пандемията върху туризма; г/ Аналитична оценка на влиянето на пандемията върху културния туризъм.*

Основни приноси в *Направление 3:*

А/ Аналитична оценка на алтернативни видове туризъм - Дефинирани са фундаменталните принципи на геотуризма като самостоятелно научно направление, надграждащо екотуризма и устойчивия туризъм;

Б/ Регионални анализи на туризма в България - Изведена е зависимостта, че туристическата специализация се предопределя от териториалното разположение спрямо официалното туристическо райониране, като развитата транспортна и мултимодална мрежа се явява задължително условие за посещаемостта на обектите. Разработена е концепция за репозициониране на националния туристически продукт при пазарни кризи, като е доказано, че вътрешният пазар притежава ресурси да компенсира загубите от международния туризъм, превръщайки специализираните ниши като балнео, СПА и слоу туризъм в целогодишна алтернатива за преодоляване на сезонността. /29/

В/ Анализ на туризма в контекста на културата - Доказано е, че макроинициативата „Столица на културата“ действа като стратегически инструмент за градско планиране, икономическа ревитализация, разширяване на туристическия сезон и утвърждаване на локалната идентичност в условията на глобализация. /36/

Основни приноси в направление 4: а/ Анализ на туристическите ресурси и инфраструктурата за комплексна транснационална методологическа рамка за сравнение на малки градски селища; б/ Научно е обоснована географската асиметрия между малките градове в България и Унгария. Приноса на кандидата е по отношение на туристическите ресурси и инфраструктурата.

Доц. д-р Десислава Вараджакова развива активна проектна дейност, има участие и/или ръководство на 11 научни или образователни национални и международни проекти. Ръководител е на национален проект „Моделиране и изследване на обществените нагласи на българските граждани относно имиджа на вътрешния ваканционен туризъм – ситуационен анализ и концептуална рамка за преодоляване на негативите“, финансиран от ФНИ (2022-2026 г.), приключил с най-висока оценка „мн. добра“, привлечени средства: 169 000 лв. Доц. Десислава Вараджакова е научен ръководител на двама докторанти. Участва в подготовката на доклади и документации за акредитация, в организиране на конференции и др.

Преподавателският стаж на доц. д-р Десислава Вараджакова е над 15 години. Започва преподавателската си кариера през 2010 г. в Лесотехнически университет като хоноруван преподавател. През 2011 г., след спечелване на конкурс, заема длъжността „главен асистент“ в Пловдивски университет „П. Хилендарски“, филиал „Л. Каравелов”-Кърджали. През 2016 г. е избрана за доцент във Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ по направление 3.9 Туризъм, където води лекции по 7 дисциплини, ръководител е на 16 дипломанти и рецензира дипломни работи. Участва в подготовката на документация за акредитацията на спец. „Туризъм“ и е председател на организационния комитет на ежегодната международна конференция на катедра „Туризъм“.

III. Мнения, препоръки и бележки

Познавам доц. д-р Десислава Георгиева Вараджакова от съвместната ни работа от повече от 10 години. Изключителен колега. Професионалист като преподавател и изследовател. Ползва се със завиден авторитет сред колегите и академичната общност.

Заключение

Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове с приносен характер по актуални научни проблеми, публикувани в реферирани и индексирани списания. В научните публикации на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, високо оценени както у нас, така и в международното научно пространство. Формираните точки по показатели далеч надхвърлят изискуемият минимум за заемане на академичната длъжност “професор“. От направената проверка на представените материали за конкурса не са констатирани нарушения в процедурата. Спазени са изискванията на чл. 29 (1), (2), (3) от ЗРАСРБ, чл. 60 (1), (2) и (4) и чл. 61 (1), (3) от ППЗРАСРБ, чл. 58 (1), т.1, т.4, т.5, т.6, т.7, (2), (3) и чл. 59 (1), (2), (3), (4), (5), (6) и (7) от Правилника на НИГГГ-БАН по ЗРАСРБ.

Това ми дава основание да изразя категорично положително отношение (ДА) и предлагам на уважаемото Научно жури да подкрепи избора на доц. д-р Десислава Георгиева Вараджакова за заемане на академичната длъжност “професор“ в Научна област 4.Природни науки, математика и информатика, Професионално направление 4.4. Науки за земята, Научна специалност „Икономически и социална география“ (География на туризма).

10 ноември 2026 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
/проф. д-р Иван Марков/